

- XIV. 7848 - 1946. IV. 5. - kékes - egyhangú;
 XV. 8297 - 1947. IV. 25. - vegyes - egyhangú;
 XVI. 8892 - 1948. VI. 30. - törlendő - szbs.

Eljegyzés! "H"!

Mézőcsanak, 1948. apr. 1.

Mészáros

Horváth János

D. 948 IV/3

YH

Miskolc, 1922. okt. 18.

avatór: átirat. 1.015 / 1947-48.

2p: 1948. VII. 2.

A DEBRECENI E.		TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁR	
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA			
719.	47/	48.	
Évk: 1948. évi március		60. 31. n.	
DÖ. M. 11. 11.			

- Bírálatai kiadom:

Dr. Dörösi Gyula

... Székely Zoltán

professzor irodalmak,

Debrecen, 1948. március 30. én.

Borsos
c. i. díján.

A személyiség
elismerése és jogi állása magánjogi jog-
rendszerünkben.

Kasza József
jogszerűlő.

Debrecen, 1948. március

A 2358

forrásmunkák:

1. Balás-Heller stb; A magyar jog fejlődése
Trianont követő 20 év
alatt.
2. Balás P. E: A kártérítési sajtójog.
Bpest.1930.
3. Meszlényi A: A személyiség védelme a
polgári törvénykönyv ter-
vezetében. Bp.1903.
4. Személyi K: Névjog. Bpest.1915.
5. Szögyéni Gy: A magánjog érvényes sza-
bályai. Bpest.1941.
6. Magyarország magánjogi törvénykönyvének
javaslata. Bpest. 1928.
7. Dr.Zachár Gyula: A magyar magánjog alap-
tanai. Bpest. 1928.
8. Villányi ^{Alföld} Lajos: A magyar magánjog tan-
könyve. Bpest.1941.

A személyiség
elismerése és jogi állása magánjogi jog-
rendszerünkben.

A jog elsősorban az élet külsőleg megnyilvánuló jelenségeire van tekintettel s elsősorban ezeket a kézzel fogható, tettekben, jogállapotváltozásokban megnyilvánuló jelenségeket szabályozza. Vannak azonban olyan jelenségek is, melyek külsőleg nem érzékelhetők, nem foghatók meg, jogi szabályozásukra azonban mégis szükség van s minden bizonnyal hiányosnak kellene tekintenünk a jogrendszert, ha intézkedései ezekre a jelenségekre nem terjednének ki. Ilyen jelen-

ségnek tekinthetjük az öncélú személyiséget, amelynek az egyén viselője, úgy azonban, hogy azonossá nem válik vele. A személyiség értéket jelent, mely ebbeli minőségénél fogva javakat képes létrehozni, mégpedig olyanokat, amelyek a társadalom szempontjából hasznos javakat jelent s így a jognak kötelessége, hogy az egyén személyiségét védelemben részesítse. Az egyén személyiségében rejlő értéket a jelenre vonatkozólag kimutatni sok esetben nem lehet, de a jövőre vonatkozólag annak ellenkezőjét sem lehet bizonyítani s így a személyiség védelmének általánosnak kell lennie, s feladata a jognak a személyiség védelme minden olyan természetű behatással szemben, mely társadalmi szempontból nem hasznos, nem megengedhető,

hanem hátrányos. Ennek a követelménynek jogrendszerünk is igyekezett a lehetőségekhez képest megfelelni. Nézzük most mindenek előtt a személyiségnek a fogalmát jogi szempontból.

A személyiség fogalma.

A személyiség, mint láttuk, nem a materiális világhoz tartozik. A többi jogokkal szemben ez képezi a választó vonalat. A személyiséget belső jellegénél fogva az aktivitás jellemzi annak ellenére, hogy nem a külső világhoz tartozik s állandóan hat a külső világra s ez a hatás a többi aktivitásoktól lényegesen különbözik. A személyiség jog, mégpedig egységes és ^{has}osztatlan. A sze-

mélyiségi jog kialakulása nem az írott jogen alapszik, mivel pontosan körülírni nem lehet és folytonos változáson megy keresztül. Így a személyiségi jog fő jogforrása a bírói gyakorlat. A személyiségi jog kialakulása a kereszténység utáni időkben ment végbe, noha a római jogban is volt hasonló intézmény, azonban ezt nem lehet a mai személyiségi joggal azonosítani, mivel fő jellemvonása a büntetőjogi védelem volt, ezzel szemben pedig a modern személyiségi jog jellemző tulajdonsága a magánjogi jelleg, a személynek magánjogi oltalma. A római jogból tehát a magánjogi személyiség oltalma hiányzott. Magánjogi törvényjavaslatunk a személyiségi jogot a modern erkölcsi követelményekkel kapcsolják össze s így elősegíti a

a vonatkozó modern erkölcsi követelményeknek az élő tételes jog folyamatában való figyelembevételét. A személyiségi jog általános záradéka a Magánjogi Törvényjavaslatban nagy jelentőségű, mert tételes jogszabály alakjában nyújt lehetőséget a bíróságnak a szabadabb ítélkezésre, mely alapfeltétele a magánjogi ítélkezésnek s a magyar bírói gyakorlatnak ez inkább megfelel, mint a merev jogszabályokhoz való ragaszkodás elve. A személyiségi jog védelme így érvényesül jogrendszerünkben, bár nincs a személyiség oltalmát általánosságban elrendelő törvényünk.

A személyiségi jogot is csak a jóhiszeműségnek és a tisztességnek megfelelően szabad gyakorolni, tekintettel az összesség-

re. Alapjában véve már ez a jog is igazolja a személyiség elismerését és annak oltalomba vételét.

Igy a személyiséget védő jogrendszerben nagyon tág tere van a bírói megítélésnek, mivel nincs olyan jogszabály, vagy törvény, amely utmutatást tudna nyújtani a gyakorlati jogalkalmazásnak a tisztesség és jóhiszeműség tekintetében a jogesetek tömkelegében.

A személyiségi jog ellen sokan felhozzák azt az érvet, hogy a személyiség nem lehet a személyiségnek alanya és tárgya is egyidejűleg. Ezzel szemben meg kell állapítanunk, hogy alanyként csak személyiséget hordozó egyént tekinthetünk s így a személyiség csak tárgya a személyiségi jognak

Ami pedig az alanyi jog kivételezett helyzetét illeti, vagyis hogy kinek a személyét kívánja a jogrend megvédeni, ezt önmaga határozza meg, mint tudjuk ~~meg~~ úgy, hogy minden természetes személyt védelemben részesít személyi jogi vonatkozásban.

A személyiség védelme magánjogi jogrendszerünknek hatályos intézménye, mely tény kifejezésre jut a magánjogi törvényjavaslat 107.§-ában, midőn kimondja, hogy "mindenkinek joga van arra, hogy a törvények és mások jogának törvényes korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse és hogy ebben őt senki se háborítsa." Továbbá kimondja a törvényjavaslat hogy "a személyiség jogáról lemondani, vagy gyakorlását a jogkölcsökbe ütköző minden korlátoz-

ni nem lehet." A személyiségi jog ezek szerint abszolút jog. A személyiségi jog a Magánjogi Törvényjavaslat 1284.§-ának 2. bekezdése értelmében nem évül el. A többi személyiségre vonatkozó jogszabályok magánjogi szempontból nem bírnak jelentőséggel.

A személyiségi jog megszerzését mindig eredeti szerzésnek kell tekintenünk. A személyiségi jog a halállal szűnik meg s a halál után csak a kegyelet által megkívánt mértékben áll fenn. Ezen az állásponton van Magánjogi Törvényjavaslatunk is 109. §-ában.

Nézzük most ezek után az egyes személyiségi jogokat, majd azok tartalmát magánjogi jogrendszerünk szempontjából. Ezeket a személyiségi jogokat négy csoportra osztjuk. Az első a normális léttel kapcso-

latos s ide tartozik: az élet, a testi ép-ség, az egészség és a személyes szabadság joga. A második csoportot a becsület alkotja a személy külső és belső képével együtt. Harmadik csoportba a titok tartozik, míg végül a negyedikbe a név és az azzal kapcsolatos személyiségi tulajdonságok.

Ezeknek a személyiségi jogoknak tárgyalása után világos képet nyerünk majd a személyiségi jogról, az azzal kapcsolatos bírói gyakorlatról s világosan fog előttünk állani, minden ellenvetéssel szemben a személyiségi jog létjogosultsága, sőt szükségessége.

a./ A normális léttel kapcsolatos személyi jogok.

Az élet, a testi épség valamint az egészség nagyon fontos, oltalomra szoruló személyiségi joga az embernek. Jelentősége azonban nagy mértékben büntetőjogi és kártérítési szempontból domborodik ki, továbbá abból a szempontból, hogy a személyiségi jog megállapítja a sértett fél beleegyezésének jogellenességet kizáró hatálya. Itt meg kell említeni az orvosi műtéteket. Kötelesség arra, hogy műtét alá vesse magát, az általános jogfelfogás szerint senkit sem terhel, ámbar a Kuria a házassági jog szempontjából elismeri ezt a kötelességet is.

Ezekre vonatkozólag érdemes megemlíteni a kuria joggyakorlatát. Az 1876. évi XIV.tc. 47.§-ával kapcsolatban kimondja a kuria, hogy a gyakorlatra jogosított orvost nem lehet korlátozni a gyógymód alkalmazásában és csupán az általa elkövetett műhibák tekintetében felelős. Más esetben a kuria kimondja, hogy a szülő gyermeke elvesztéséért attól, akit kártérítési felelősség terhel, dologi kárt meghaladó kártérítést csak abban az esetben követelhet, ha a gyermeknek törvényen alapuló kötelességét képezte szülei eltartása és ebből kifolyólag ő ezen kötelességének eleget tett.

Baleset alkalmával a sérült elszenvedett vagyoni kárán felül nem vagyoni kárának megtérítését csak abban az esetben követel-

heti, ha sérülése folytán feltűnő eltorzulást szenvedett, vagy sérülése következtében érvényesülésének egész életére kiható megnehezülése következett be. Ilyen eset pl. az, hogy a sértett elvesztette szeme világát.

A házassági kötelezettséggel kapcsolatban a kuria kimondotta, hogy a házasság lényeges tartalmát képezi a nemi élet, miért is a házastársnak kötelessége a nemi élet gátló hibáját gyógykezeltetni és azt orvosi műtét útján is kiküszöböltetni, amennyiben a műtét nem veszélyes s így kötelessége a házasság élet fenti rendeltetését hathatósan előmozdítani.

A következő személyiségi jog a személyes szabadság joga, mely az egyént a mai

modern jogrendszerben feltétlenül megilleti, természetesen csak oly mértékben, amennyiben ezáltal a köz érdekét, vagy mások jogát nem sérti. Legujabb törvényeink közül érdemes itt megemlíteni a gümőkor és a nemi betegségek elleni védekezésről szóló 1944. évi VI. tc.-t, mely 5. §-ában az ebben a betegségben szenvedőket bizonyos foglalkozásoktól eltiltja, a 6. § a kényszerkülönélést rendel el bizonyos esetekben, a 7. § a magánlakások kitakarításáról és fertőtlenítéséről rendelkezik s ezáltal a házjogot is korlátozás alá vonja, a 27. § a kötelező gyógykezelésről, a 28. § pedig a gyógykezeltetés kikényszerítéséről rendelkezik.

Ezek a jogok azonban, melyek a törvény végrehajtó szervét a személyes szabadság

korlátozása tekintetében megilletik, egyáltalán nincsenek sértő hatással a személyiségi jog személyes szabadságot biztosító elvére, mivel magánjogi rendszerünkben, főképpen a magánjogi Törvényjavaslatban az az elv uralkodik, hogy a személyiségi jog csak addig terjed ki az egyén védelmében, míg ezáltal mások érdekeit nem sérti.

A becsület és az egyén képe.

A személyiségi jog védelemben részesíti az egyéni becsületet is, melynek különösen a magánjogi forgalom terén van nagy jelentősége. Az egyénnek személyiség szempontjából intaktnak kell lenni, esztétikai szempontból is, mivel a személyiséggel felruhá-

zott egyén csak akkor tekinthető igazán személyiségghordozónak, ha a külső világ ítélete ellenére is érintetlenül áll a megítélés homlokterében. Akár az egyén becsületén: jóhírnevén, akár önbecsülésén esik csorba, már nem marad meg olyan értéknek a társadalom szempontjából, mint amilyennek kellene lennie abból a szempontból, hogy hivatását maradék nélkül betölthesse. Ebből világosan láthatjuk, hogy a becsületvédelem nemcsak a büntető, de a magánjog körébe is beletartozik annak ellenére, hogy a modern jogfejlődés hosszú ideig kizárólag a büntetőjog védelmi körébe utalta. De törvényeink is erősen védelmezik a becsületet magánjogi szempontból is, mint az 1914. évi ~~XXV~~ XLI. tc., valamint a sajtóról szóló 1914. évi XIV tc.,

mely ki is mondja, hogy a becsület védelmét szolgálja magánjogi vonatkozásban a helyreigazítási jog speciálisan szabályozott intézménye is. Ezt a célt szolgálják a munkásvédelemmel kapcsolatos törvények bizonyos rendelkezései is. Különbség a magánjogi és büntetőjogi becsületsértés között annyiban van, hogy míg ez utóbbinál a jog védelme csak a büntetendő becsületsértésre vonatkozik, addig az utóbbinál kiterjed a gondatlanságból, vagy véletlenül okozott becsületsértésre is. A sajtótörvény 39.§-a értelmében ez vonatkozik a sajtó útján elkövetett becsületsértésre is, noha erre vonatkozólag a becsület védelméről szóló törvény 28.§-a nem tartalmaz rendelkezést. Jogelleneséget kizáró okok szempontjából nemcsak a

büntetőjogi szabályok nyernek alkalmazást, hanem egyéb kizáró okok is, mint a joges érdek megóvására irányuló célzat valamint a bírálát. Erre vonatkozólag a kuria ki is mondja, hogy pl. a hirnév megsértése a személyiség jogának jogellenes megsértése, így ennek abbanhagyása az általános magánjogi szabályok alapján is követelhető.

De a házassági joggyakorlat is több esetben foglalkozik ezzel a kérdéssel s így egyik esetben kimondja a kuria, hogy a férjnek a feleség testi fenytéséhez való jogát egyik társadalmi osztály sem ismeri el, mivel az ellenkezik a házasság erkölcsi tartalma által megkövetelt tisztelettel és megbecsüléssel. Kimondja továbbá a kuria, hogy meggyalázó szavak és kifejezések használata a földmives osztályhoz tartozók házasságában

sem engedhetők meg s így a durva és goromba bánásmód közöttük is létesíthet házassági bontásokat.

De a becsület magánjogi védelme nagymértékben vonatkozik a női becsületre is. Így a joggyakorlat szerint még a beleegyezésnek sincs jogellenességet kizáró hatása. Pl. a házasságon kívül való nemi közösülésbe a nő beleegyezése a férfi cselekményének jogellenességét nem zárja ki. Meg kell jegyezni, hogy adott esetben csak tisztességes nő jöhet tekintetbe a személyiségi jog ily mérvű sérelménél. Ezzel szemben áll a csábítás esete. Jogellenes, a nő becsületét sértő, a nemi közösülés akkor is, ha a nő beleegyezését a férfi házassági ígérettel eszközölte ki, mikor a jogellenesség a házassági i-

géret megtételében rejlik. Természetesen más alapja is lehet a jogellenességnek, mint a megtevesztés, erőszak, vagy a nő kényszerhelyzetének becsületét sértő módon való kihasználása.

A becsület után a képmás a következő személyiségi jog védelmébe tartozó személyi tartozék. Ez vonatkozik a másról való képmás készítésére vagy ennek közzétételére. A személy kizárólagos joga annak meghatározása, hogy személyisége milyen úton haladjon, vagyis hogy testi képmása ne szerepeljen azokon a határokon túl, melyek a személy normális életével és akaratával összefüggésben vannak. Indoka ennek az, hogy másnak a képmásával ne lehessen úgy bánni, mint a külső világ bármelyik tárgyával. Bizonyos vo-

natkozásban mindenkinek a képmása szerepelhet, mely akaratával összhangban van és közzététele nem csorbitja becsületét s ezáltal személyével nem történik visszaélés. Hasonló az eset, ha a személy képmása nem személyiségének megfelelően, hanem alárendelt szerepet játszik, mint felvonulás vagy tájkép keretében, mikor nem személye képezi a kép fő témáját. Ma az élet nyilvánosságának egyre szélesebb körre való kiterjedésével kapcsolatban egyre nagyobb szerepet játszik a képmás személyiségi oltalma és háttérainak pontos megvonása. Erre vonatkozólag a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. tc. rendelkezik 64.§-ában - melyet a bírói gyakorlat szabadon értelmez - a következőképen: "Megrendelt arcképek és szoborképmá-

sok tekintetében valamely jog gyakorlásához szükséges a megrendelő beleegyezése is; a műnek nem üzleti célra hű többszörösítésére a megrendelő a szerző beleegyezése nélkül is jogosítva van."

A személyiségi jog érvényesülését és a modern erkölcsi felfogás fejlődését mutatja a személyiség érdekeinek szempontjából az is, hogy a képmás oltalmát nemcsak a külső, hanem a belső képmásra, a személyiség életképére is kiterjeszti, mely sokkal nagyobb jelentőségű, mint a fizikai képmás. Ez nagy jelentőségű törvényi intézkedés annál is inkább, mert a külső képmás önmagában még nem képezhet oly súlyos személyiséget sértő cselekményt nem a személy akaratának megfelelő helyen, vagy módon való közzététele kö-

vetkeztében, mint a belső. A belső képmás már súlyosan érinti az egyén személyiségét mindenféle vonatkozásban, amennyiben az hamis és nem tények valóságának megfelelő.

A titok védelme.

Titoknak tekinthetünk minden olyan ténnyt, amely nem közismert és a köz által nem észlelhető s a személy sem akarja, hogy nyilvánosságra kerüljön. A titok így jogi szempontból nem is tartozik a külső világ tárgyai közé, hanem a személyiség legszorosabb függvényének kell tekintetünk. A titok természetesen relatív fogalom, mivel csak annyit jelent, hogy az élet rendes folyása szerint nem lehet számítani arra, hogy a titkot a-

zoktól, akik ismerik, bárki is megtudhassa. Ha a dolog a köz által észlelhetővé vált, akkor már a külső világhoz tartozik s így ebbeli kiváltságos ~~helyzet~~ jellege megszűnik. Ami nem közészlelhető, az titok marad.

A titok, mint személyiségi tulajdonság, hogy mily nagy jelentőségű, arra elegendő annak a ténynek az említése, hogy az egyes ember élete nagyrészt titokban van elrejtve.

A titokban tartási érdeknek annyiban van jelentősége, amennyiben a titoktartási akaratra határozottan lehet következtetni. Az, hogy egy, vagy néhány személy tudnak a titokról, önmagában véve még közömbös abban az esetben, ha a titok mással való közlése tárgyilag indokoltnak tekinthető. Így titoknak nevezhető az olyan tény is, melyről az

arra nézve érdekelt nem is bir tudomással, bár többen tudják.

A titok magánjogi oltalomban részesül, eltekintve a nagymérvű büntetőjogi védelemtől. Hogy a személyiségi jognak milyen megsértése esik adott esetben védelem alá, ez gondos elhatárolást igényel, mivel a személyiségi jognak a titok esetében különösen immanensek a korlátai.

A titok megsértése vagy a jogellenes tudomásszerzéssel, vagy pedig tudomásközzététéssel nyer befejezést, vagyis mikor a titok kiválik a személyiség szorosán vett fogalmi köréből. A magánjog még levéltitok megsértése esetén sem azonosul a büntetőjogi rendelkezésekkel, mely főként a zárt levéltitok megsértésére helyezi a fősúlyt,

s a magánjogi következmények érvényesítéséhez sok esetben nem elegendők azok az előkészületi csélelmények, amelyeket a büntető-törvénykönyv már bűncselekménynek minősít.

A titok megsértésének másik módja a titok tárgyát képező dolognak létrehozása, ahol a titok meg van rögzítve, mint pl. levél, beszéd lejegyzett szövege, iratmásolat, fénykép, film, hanglemez, vagy egyéb erre alkalmas dolog.

Ami a közzétételt illeti, a jog tekintetbe veszi a nyilvánosságtól való irtózást, noha az egyéni élet ma mind nagyobb nyilvánosság előtt folyik le, ami ezzel szemben nagyobb értéket ad a magánélet ama részének, amely még mindig mentes tud maradni a nyilvánosságtól. A valódiság bizonyításának

korlátozása a titok védelmét szolgálja. A magánjogi szempont a büntető rendelkezésektől eltekint, mikor kimondja, hogy tilos a titok közzététele.

Fentiekre vonatkozólag a Magánjogi Törvényjavaslat ki is mondja, hogy a személyiség jogának megsértését képezi az is, ha valaki másnak jogos érdekét azzal sérti meg, hogy általa irt, vagy levéllel, vagy más bizalmas természetű irattal visszaél. A közzétételi tilalom nemcsak az iratok tartalmára vonatkozik a bírói gyakorlat értelmében, hanem kiterjed az iratok tárgyára is, legyen az bármi.

A titokba való behatolás megengedett esete joggyakorlatunk értelmében az, hogy az apa kiskorú gyermekének titkait felfedi.

A férjnek feleségével szemben való ellenőrzési joga már vitás. Jogos az örökös harmadik személy behatolása az elhalt örökhagyó oly titkos irataiba, melyet az örökhagyó volt köteles megőrizni. A végrehajtató is tekintést nyer bizonyos mértékben a végrehajtást szenvedő titkaiba, noha ennek korlátai vannak, mint pl. az, hogy nem bonthatja fel a végrehajtást szenvedő címére érkezett levelet.

A behatolási jog a titokba lehet közjogi természetű is. Ilyennek tekintendő a rendőri felügyelet alá helyezett ellenőrzése, valamint az 1940. évi VI.tc. hatálya alá tartozó személyek gyógykezelése és betegségük felfedése.

A jogviszony megszűnése rendszerint nem

vonja maga után a titok megszüntét is. Azonban a titoktartási kötelezettség nem tarthat tovább, mint a vonatkozó titok. A titoktartási kötelezettséget el lehet vállalni kétoldalu szerződéssel, de csupán az egyik szerződő felet terhelő szerződés rendszerint semmis, mert nagymértékben korlátozza az ily irányban kötelezettséget vállaló személy szabadságát és így a jóerkölcsökbe ütközik. A levél küldőjével szemben a címzettet nem terheli titoktartási kötelezettség, csupán a levél tartalmát nem szabad közzétennie. De szerződés nélkül is titoktartási kötelezettséget állapít meg az 1937.évi IV.tc. 77. §-a az ügyvéd, a Btk.328.§-a, valamint az 1936.évi I.tc. 37.§-a az orvos terhére még akkor is, ha az ügyfél, illetőleg a beteg

öntudatlan állapotban ~~öntudatlan állapotban~~
vett is. Az orvos titoktartási kötelezettsége azonban nem vonatkozik az egészségi állapotra. A közhivatalnok titoktartási kötelezettsége nemcsak büntetőjogi és fegyelmi, de magánjogi is.

A titoktartás alól vannak kivételek, melyek mentesek a közlési kötelezettségtől. Ilyenek a közlési jogok, a közlési kötelesek, továbbá a végszükség és a jogos védelem esetei.

Vannak közjogi ~~titoktartási~~ jellegű közzétételű jogok is. A hatóságok és a közhivatalnokok közlési jogai nem mind közzétételi jogok ugyan, de vannak ilyenek is. Ide tartoznak bizonyos lajstromok, nyomtatványok, jegyzékek, további a bírósági iratok nyilvános-

sága. Kivétel is van ez alól a jog alól, mint pl. a bíróságok nyilvánosságának kizárása, vagy korlátozása a magánindítvány intézménye.

Felmerülhet még a kérdés, hogy a titok megszűnik-e a halállal? A tudomány álláspontja az, hogy ez megszűnik, tekintettel arra, hogy a személyiség is megszűnik a halállal. Gyakorlati szempontból itt figyelembe kell vennünk azt, hogy milyen a viszonyuk az örökösöknek az örökhagyó jogaihoz, illetve titkaihoz.

Ha azt vizsgáljuk, hogy megszűnik-e a titoktartás a jogosult életében, azt állapíthatjuk meg, hogy a Magánjogi Törvényjavaslat 107.§-a értelmében az egész titkot nem lehet megszüntetni, azonban annak nincs aka-

dálya, hogy a titok egyes részeit meg lehet szüntetni, vagy titkosságukat egyes személyek irányában fel lehet oldani. Korlátozott mértékben kifejezetten is lehet mondani a titok egyes részeiről. A bíróság előtt nyilvánosságra hozott titok természetesen megszűnik tovább ilyennek lenni. Ezen az elven nem változtat az 1938. évi XvIII. tc. 7. §-a sem, mely szerint a bíró megtilthatja a nyilvános tárgyaláson történtek sajtó útján való közzétételét. A helyzet akkor változna meg, ha a bíró általános közzétételi tilalmat adhatna ki, mivel akkor fennállhatna az az eset, hogy a tárgyalás nyilvánossága ellenére sem vált nyilvánossá, hanem a tények a jog szempontjából továbbra is titkosak maradnak.

A titok védelme tekintetében is a Magánjogi Törvényjavaslat általános rendelkezései, különösen a 108.§-ban foglaltak az irányadók. Ebből is látszik a személyiségi jognak nem formális jellege s a titok megóvására való elismerésre méltó érdek nagy jelentőségét, mely nélkül a titok védelemben nem részesülhet még abban az esetben sem, ha titok is.

A név és az azzal kapcsolatos személyiségi tulajdonságok.

A személyiségi joghoz tartozik a névjog is. A névjog tekintetében mindig két személy szerepel tekintettel arra, hogy e két személy összetéveszthetősége képezi alapját a névbitorlásnak. Név alatt a személyi-

séget hordozó egyénnek más egyéntől való megkülönböztetését értjük. A név rendeltetése, hogy a személyiséget hordozó egyént a dologiságból a névtelenségből kiemelje. Az álnév már csak bizonyos vonatkozásokban tesz ennek a követelménynek eleget.

A névjog magánjogi jellegét a kuria is kimondja, kifejtván, hogy a házassági kötelékre alapított névviselési jog vitája esetén, ha a házasság megszűnt, mint családi állással kapcsolatos kérdés, magánjoginak tekintendő. Így ha a családi név viselésének eltiltása, vagy viselési jogosultságának megállapítása képezi a vita tárgyát, ennek eldöntésére a bíróság hivatott.

Magánjogi Törvényjavaslatunk 108.§-ának 2. bekezdése kifejezetten a személyiség

jogának megsértését látja abban, ha valaki a mást megillető név viselésének jogát kétségbe vonja, vagy azzal sérti, hogy név viselésével jogos érdekét sérti. Ezt az elvet vallja bírói gyakorlatunk is, mivel álláspontja, hogy a név viselésének jogi jelentőségét a névben érvényesülő jogi személyiség adja meg. Minden személyt saját nevében kizárólagos jog illeti meg s azt a nevet jogosan más személy nem használhatja. A polgári név csak a természetes személyek tekintetében válik szét vezetéknév és keresztnévre azonban a jogi személynél és az álnévnél ez nincs meg. Polgári nevét senki sem változtathatja meg, eltekintve attól, hogy ezt belügyminiszteri engedéllyel végre lehet hajtani, ellenben az álnév és testületi név

csaknem szabadon változtatható. A polgári név megszerzése mindig eredeti szerzés, mivel a név a személlyel egyszerre keletkezik, vagyis a családnév a születéssel egyidejű. A személy nevének megjelölése nem az ő elhatározásából, hanem közjogi szabályoktól függ. A névre vonatkozó személyiségi jog gyakorlása csak az így meghatározott névre vonatkozik.

A leszármazáson kívül, ügyleti alapon is lehet nevet szerezni örökbecfogaó szerződéssel. A nő házasságkötés után is szerez nevet, ha a férje nevét viseli a házassági viszonyra való utalás toldalékával, saját n nevét pedig hozzákapcsolhatja. Az a tény, hogy az özvegy férje nevét megtartja, még nem jelenti azt, hogy a nevet kötelessége is lenne

viselni. A joggyakorlat szerint a név megtartása annak viselési kötelezettségét jelenti. Az 1894. évi XXXI. tc. 94. §-a értelmében a nem vétkes nő viselheti férje nevét, amennyiben ezt kívánja a házasság bírói úton való jogerős felbontása után is, ha ez a jogerős ítéletben benne van. Ez a név az, melyet a férj a házasság felbontása alkalmával viselt. Ha a nő e jogával élni nem kíván, úgy csak lánynevét jogosult viselni. A kuria gyakorlata szerint a házassági törvény 44. és 83. §-a értelmében kihágásért büntetendő az a nő, aki volt férje nevét jogosulatlanul használja. Az utónév nem részesül oltalomban, hanem erre vonatkozólag az anyakönyvi utasítás tartalmaz korlátozásokat. Változás csak egyházi cselekménnyel kapcsolatban van megengedve.

A nevet nem lehet úgy átruházni, hogy ennek következtében valaki név nélkül maradjon, még halálesetre szóló ügylettel sem.

A polgári név elvileg nem változtatható meg. A névváltoztatás, amennyiben ennek helye van közjogi intézmény, eltekintve attól, ha a névváltoztatás örökbefogadási szerződés útján megy végbe. A nem nemesi névváltoztatást a 40.000/1933.BM. sz. rendelet értelmében a belügyminiszter engedélyezi saját belátása szerint. Azok, akik azt a nevet viselik, melyre az illető a névváltoztatást kéri, nem élhetnek a kérelemmel szemben ellentmondással. A névváltoztatás hatálya a belügyminiszter rendeletének kézbesítésével áll be, nem pedig az anyakönyvbe való feljegyzéssel. az 1939. évi IV.tc.3.§-a értelmében a névváltoztatási

engedély utólagos hatálytalanítására is van lehetőség.

A bírói gyakorlat értelmében névbitorlást csak az követ el, aki a nevet jogszerűen viseli másnak a sérelmére. Az érdeksérelem megkövetelése azt juttatja kifejezésre, hogy a névjog nem a névhasználat monopóliumára irányul, hanem a személyiséget eltalmazza abban az irányban, mely a név útján való elkülönülésre irányul. Tehát az érdek az összetéveszthetőség kizárását célozza. A különféle jegyzékekbe való felvétel még nem névbitorlás, mert nem sérti a névviselésre jogosult érdekét. Más az eset, ha valakinek nevét írói műben alkalmazzák regény vagy színmű egyik alakjának megjelölésére, mikor névbitorlásról lehet szó.

Névbitorlás esetén a kereset marasztaló és nem konstatáló, mivel a névhasználat kizárólagosságát védi és arra jogosítja fel a jogszerű névviselőt, hogy nevének visszaélésszerű használatát megtiltsa. A névbitorlás a magán és büntetőjogi következményeken felül egyéb következményekkel is járhat. Így a kuria egyik ítéletében kimondotta, hogy a hamis nevet használó egyén, ha azonos nevű más terhelt ellen kibocsátott nyomozólevél alapján azért lett letartóztatva, mert személy azonossága teljes bizonyossággal nem állapítható meg, a bp. 576. és 577. §-a értelmében nem jogosult kártalanításra.

A személyiségi jogok védelme.

A Magánjogi Törvényjavaslat 108.§-ának 1. bekezdése értelmében, akit a személyiség jogában jogellenesen megsértenek a sértés megszüntetését kérheti s ha ismétléstől kell tartania, keresettel kérheti, hogy a bíróság a sértőt a sértéstől tiltsa el.

Az abbanhagyási kereset megindításának a vétkesség nem előfeltétele, hanem a kártérítési követelésnél áll fenn, melyre nézve az általános szabályok alkalmazandók. A nem vagyoni kár követélése nem szorítkozik csupán a személyiségi jog eseteinek megsértésére, hanem helye lehet a keresetnek a jó erkölcsökbe ütköző cselekmény esetén is. Magánjogi Törvényjavaslatunk 1114.§-a és a

a birói gyakorlat is a nem vagyoni kár megtérítésének csak egyetlen módját ismeri: a pénzbeli kártalanítást, amely elég szűkkörű.

A személyiségi jog törvényes védelme egységes, csak vonatkozásai különfélék. Ilyen megítélés mellett nem beszélhetünk pl. a becsület védelméről, hanem a személyiségi jog védelméről becsületvédelmi vonatkozásban.

A személyiségi jog különböző vonatkozásainak szembetalálkozása esetén, ugyyszintén különböző személyek személyiségi jogának összeütközése esetén az eligazítást az igazságosság elve adja meg, amelynek alkalmazása szempontjából az érdekmérlegelés bir nagy jelentőséggel. A legnagyobb feladat itt a korszerű kulturfelfogással rendelkező bíróra hárul. A mérlegeléshez szükséges elhatáro-

lásokban az elméleti fejtegetések jelentősége csekély, éppen ezért a gyakorlatban az élő jogérzetnek kell megtalálni a helyes döntésre vezető utat minden konkrét esetben, figyelemmel az összes fennforgó körülményekre, sok intuitióval, mert különben a jogi követelményeknek a bíróság nem tud megfelelni ebben az esetben.

